

Handläggare
Alexandra Havik
Telefon 08-508 27 122**Till**
Stadsbyggnadsnämnden

Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsbyggnadskontoret föreslår stadsbyggnadsnämnden besluta följande.

1. Godkänna kontorets tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Förklara beslutet omedelbart justerat.

Anette Scheibe Lorentzi
StadsbyggnadsdirektörTorkel Kjellman
Stabschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, med tillhörande påverkansplan, till stadsbyggnadsnämnden för yttrande.

Det framhålls som särskilt viktigt att fastställa stadens övergripande position i denna fråga baserat på förvaltningars och bolags prioriteringar, detta för att underlätta det långsiktiga påverkansarbetet och därmed även implementeringsarbetet.

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering utgår från följande ställningstaganden:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering
- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet
- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

StadsbyggnadskontoretFleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

Kontoret har varit delaktig i framtagandet av påverkansplanen och stadens ställningstagande samt anser att nämndens synpunkter har tagits i beaktan. Därav har kontoret enbart synpunkter av mindre karaktär, och tillstyrker förslaget.

Utlåtande

Ärendet

Europeiska kommissionen beskriver i arbetsprogrammet för år 2020 prioriteringen att Europa ska stå rustat för den digitala tidsåldern. Europa ska bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar genom att prioritera investeringar i digital teknik och inte minst ska den offentliga sektorn kunna möta de ökande krav som samhället och medborgarna ställer.

Stadsledningskontoret bedömer att det är särskilt viktigt att fastställa stadens övergripande position i denna fråga, baserat på förvaltningars och bolags prioriteringar, för att underlätta det långsiktiga påverkansarbetet och därmed även implementeringsarbetet. Förslaget har remitterats brett i staden.

Remissens huvudsakliga innehåll

Här beskrivs först stadsledningskontorets syn på utgångspunkterna som påverkansplanen utgår från. Därefter beskrivs stadsledningskontorets förslag till ståndpunkter.

Utgångspunkter

Området IT och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Staden har länge arbetat systematiskt med att öka graden av digitalisering genom att tydliggöra riktning och mål genom olika typer av styrdokument. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom IT-området; Ett program för digital förnyelse, Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad, eStrategi, Strategi för grön IT med flera. Befintliga styrdokument ses nu över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt IT och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet och Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering.

I europeiska kommissionens arbetsprogram 2020 aviseras flertalet nya lagförslag, revideringar och strategier inom området digitalisering – en början på en långsiktig process.

Utöver samrådssvaret till revideringen av det fd PSI-direktivet (*Rev. antagen av EU 20 juni 2019: "Direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn"*) (KS 2018/1628) samt svaret till konsultationen om EU:s "*Rapport om den allmänna dataskyddsförordningen*" (KS 2020/671) har Stockholms stad inte arbetat med policypåverkan inom området.

Inom ramen för kommissionens prioriterade område "Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern" kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stads verksamhet, så som: Digitaliseringsstrategin; Datastrategin; Vitbok om AI; Handlingsplan för digital utbildning; Lagen om digitala tjänster; Rapport om implementeringen av GDPR; Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem (NIS-direktivet); samt Revidering av eIDAS.

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område, skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms stads hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Stadsledningskontorets förslag till ståndpunkter

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Stockholms stad har flertalet goda exempel där digitalisering inom ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett för staden positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöksnäring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas; stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas. Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet "Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern" och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad.

EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik. Därutöver förväntas den offentliga sektorn, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. Detta kommer bland annat medföra ett inkomstbortfall för Stockholms stad vilket behöver adderas till de ökade omkostnader som tillkommer vid införandet av nya digitala lösningar. För att säkra hållbar finansiering av det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen.

Stockholms stad föreslår att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller som gör det möjligt för den offentliga sektorn att finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis få stöd till övrig datahantering; så som exempelvis leverans av öppna grunddata.

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrenskraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk.

Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i sitt EU-policyarbete fortsatt arbeta med att värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag. Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU-lagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning
De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsanknutet och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet dit Stockholms stad outsourcat leveransen av IT-system, akademien, forskningsinstitut samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet, SKR – Sveriges kommuner och regioner, samt europeiska, nationella och regionala nätverk med flera.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner tangerar varandra i stor utsträckning och berör flertalet av stadens verksamheter. Beroende på omfattningen av varje enskilt förslag kommer insatserna att vara varierande men

det är oavsett av särskild vikt att fastställa Stockholms stads övergripande position; detta för att underlätta påverkansarbetet gentemot EU samt gentemot övriga identifierade nyckelaktörer.

Stadsbyggnadskontorets synpunkter

Stadsbyggnadsnämnden välkomnar de ställningstaganden som preciseras i remissmaterialet. Nämnden har också, genom medarbetare i förvaltningen, varit delaktig i processen för att ta fram förslaget. Planen beskriver väl de utmaningar och möjligheter nämnden uppfattar att staden står inför inom detta område. Nämnden tillstyrker således förslaget, och har enbart några tillkommande synpunkter som bör beaktas.

Nämnden anser att frågan om molntjänsters hantering skulle kunnat betonas ytterligare. Otydligheten kring molntjänster är en starkt begränsande faktor eftersom många av de nya, innovativa lösningar som utvecklas, och som nämnden skulle vilja använda i verksamheten inte är tillgängliga på annat sätt idag.

Det digitala samhället erbjuder många möjligheter men är också mycket sårbart. Konsekvenserna kommer vara betydande den dagen IT-systemen inte fungerar. Det krävs därför beredskapsplaner eller strategier för detta inom alla samhällsviktiga verksamheter.

Utöver ovanstående kan tilläggas att ett större nationellt samarbete borde komma till stånd då alla kommuner har ungefär samma behov av system. Att ha egna system och lösningar skapar inget värde i sig. Exempelvis skulle SKR kunna få en större roll. Statliga myndigheter, som DIGG eller Vinnova skulle kunna utfärda riktlinjer eller rekommendationer på ett tydligare och mer styrande sätt. Samtidigt måste då nyttor och kostnader fördelas mellan olika aktörer. Det är mycket resurskrävande att driva digitaliseringsfrågor i den takt EU förväntar sig. Och ska Sverige bli ett digitalt samhälle fullt ut kan inte detta drivas eller styras effektivt på kommunal nivå.

Nämnden önskar även understryka vikten av att den rättsliga ramen utformas så att kopplingar och motstridigheter mellan olika fundamentala regelverk klargörs och undanröjs. Än viktigare blir det med hänsyn taget till att unionsrättsliga bindande bestämmelser, befintliga eller blivande, emellanåt anses ha företräde framför nationella bestämmelser. Samspelet mellan det juridiska ramverket och den tekniska utvecklingen har avgörande betydelse för kommunernas förutsättningar att arbeta med digitaliseringsarbetet.

Stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen, samt förklarar beslutet omedebart justerat.

SLUT